

SB-0117

Second Year B. A. Examination

March / April – 2011

Sanskrit : Paper - II

(काव्यशास्त्र, छंद एवं व्याकरण) काव्यप्रकाश (१,२,१०) श्री मम्मटाचार्य, छंद एवं व्याकरण काव्यप्रकाश
उल्लास १,२,१० (नियत अलंकाराः) (नियत छंदाः) (व्याकरण) (New course)

Time : Hours]

[Total Marks : 70

सूचना

(१)

नीचे दृशावेक निशानीवाणी विगतो उत्तरवही पर अवश्य लपवी. Fillup strictly the details of signs on your answer book.	Seat No. :
Name of the Examination :	<input type="text"/>
<input type="text" value="S. Y. B. A."/>	<input type="text"/>
Name of the Subject :	<input type="text"/>
<input type="text" value="Sanskrit-2 (New Course)"/>	<input type="text"/>
Subject Code No. : <input type="text" value="0"/> <input type="text" value="1"/> <input type="text" value="1"/> <input type="text" value="7"/>	Section No. (1, 2,.....): <input type="text" value="Nil"/>
Student's Signature	

- १ (अ) वाक्योनुं विवरण करो : (गमे ते बे) १०
(a) Explain with reference to the context any two of the following 10
(१) त्रयः समुदिताः न तु व्यस्तास्तस्य काव्यस्योदभवे, निर्माणे समुल्लासे च हेतुः, न तु हेतवः।
(२) बुधैर्वैयकरणैः प्रधानभूत स्फोटरूप व्यडदव्यञ्जकस्य शब्दस्य ध्वनिरिति व्यवहारः कृतः।
(३) साक्षात् संकेतितं योडर्थमभिधते स वाचकः।
(४) स्वसिद्धये पराक्षेपः परार्थं स्वसमर्पणम्।
उपादानं लक्षणं चेत्युक्ता शुद्धैव सा द्विधा॥
(ब) कोर्ध पण अेक ससंदर्भ समजावो. ५
(b) Explain any one with reference to the context. 5
(१) अभवन्वस्तुसम्बन्ध उपमापरिकल्पकः।
(२) लिम्पतीव तमोडगानि वर्षतीवाञ्जनं नभः।
असत्पुरुषसेवेव दृष्टिविफलतां गता।
इत्यादौ व्ययनादि लेपनादिरुपतया संभावितम्।
- २ (अ) सविस्तर थर्यो : १०
2 (a) Explain fully : 10
तददोषौ शब्दार्थो सगुणावनलंकृती पुनः क्वापि।

अथवा / OR

SB-0117]

1

[Contd...

- (અ) લક્ષણાવ્યાપારની ત્રણ શરતોની સવિસ્તર ચર્ચા કરો.
- (a) Discuss in detail three conditions of Laksanā.
- (બ) નીચેનામાંથી ગમે તે એક પર વિવેચનાત્મક નોંધ લખો. ૫
- (b) Write a critical note on any **one** of the following. 5
- (૧) કવિસૃષ્ટિ અને બ્રહ્મસૃષ્ટિ
કવિસૃષ્ટિ and બ્રહ્મસૃષ્ટિ
- (૨) અભિધામૂલા વ્યંજના
- ૩ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે અલંકાર લક્ષણ અને ઉદાહરણ સહિત સમજાવો : ૮
- Define and explain with the illustration any **two** of the 8
- following Alankars.
- (૧) રુપકમ્
- (૨) વ્યાજસ્તુતિ:
- (૩) અતિશયોક્તિ
- (૪) સમાસોક્તિ
- ૪ (અ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ એક અલંકાર ઓળખી સમજાવો. ૪
- (a) Recognise and explain the Alankara in any **one** of 4
- the following verses
- (૧) નિજદોષાવૃત્તમનસામતિસુન્દરમેવ ભાતિ વિપરીતમ્।
પશ્યતિ પિતોપહતઃ શશિશુભ્રં શઙ્ખમપિ પીતમ્॥
- (૨) ક્ષીણઃ ક્ષીણોઢપિ શશી ભૂયો ભૂયાઽભિવર્ધતે નિત્યમ્।
વિરમ પ્રસીદ સુન્દરિ યૌવનનિવર્તિતં યાતં તુ॥
- (બ) નીચેનાં અલંકાર યુગ્મોમાંથી કોઈ પણ બેના સામ્યભેદ દર્શાવો. ૮
- (b) Compare and contrast any **two** of the given અલંકાર યુગ્મ. 8
- (૧) અપ્રસ્તુતપ્રશંસા – શ્લેષ
- (૨) પ્રતિવસ્તૂપમા – ઉપમા
- (૩) દીપક – તુલ્યયોગિતા
- (૪) વિશેષોક્તિ – વિભાવના
- ૫ (અ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ એક છંદનું બંધારણ અને ઉદાહરણ આપો. ૪
- (a) Define and explain with the illustration any **one** of 4
- the following metres.
- (૧) પૃથ્વી
- (૨) શાર્દૂલવિક્રીડિતમ

- (ब) नीचेनाभांथी गमे ते बे श्लोकना छंद ओण्णी समजवो. ६
- (b) Recognise and explain the metres in any **two** of the following verses. 6
- (१) या निशा सर्वभूतानां तस्या जागर्ति संयमी।
यस्यां जाग्रतिभूतानि सा निशा पश्यतो मुनेः।
- (२) न तेजतेजस्वी प्रसृतमपरेषां विषहते
न तस्य स्वोभावः प्रकृतिनियतत्वाद् कृतकः।
मयूखैरश्रान्तं तपति यदि देवो दिनकरः
किमाग्नेयो ग्रावा निकृत इव तेजांसि हरति॥
- (३) वितरति गुरुः प्रासेविद्यां यथैव तथा जो
न तु खलु तयोः ज्ञाने शक्तिं करोत्यपहन्ति वा।
भवति हि पुनर्भूयान् भेदः फल प्रति तद्यथा
प्रभवति पुनर्बिम्बग्राहे मणिर्न मृदांचयः॥
- (४) निर्दिष्टां कुलपतिना स पर्णशाला
मध्यास्य प्रयतपरिग्रहद्वितीयः
तच्छिष्याध्ययनिवेदितवसानां
संविष्टः कुशशयनेनिशां निनाय॥
- (५) नीचेनाभांथी कोठ पश पांयनी संधि करो. ५
- (c) Do the सन्धि of any **five** of the following 5
- (१) देश + अटनम
(२) गंगा + उर्मि
(३) राजा + ऋषि
(४) जगत् + ईशः
(५) दुः + तर
(६) उप + इन्द्रः
(७) तन् + मयम्
- (३) नीचेनाभांथी कोठ पश पांयनो संधिविग्रह करो. ५
- (c) Do the सन्धिविग्रह of any **five** of the following 5
- (१) परमात्मा
(२) सूक्तिः
(३) प्रत्येकम
(४) संस्कृतिः
(५) चतुष्कोणम्
(६) आविष्कारः
(७) निर्वचनम्